

3 Yıl-3 Dönem Planlaması Konusunda Hemşirelik Meslek Örgütlerinin Görüşü

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına,

Yükseköğretim Kurulu'nun bir süredir gündeminde olan yükseköğretimde 3 yıl-3 dönem çalışmaları bağlamında, hemşirelik alanının bu planlamalara dahil olmadığına yönelik bilgi farklı düzeylerde karar vericiler tarafından belirtilmiştir. Ancak son günlerde bunun aksine bazı üniversite rektörlerinin hemşirelik programlarından 3 yıl-3 dönem için planlama yapmaları istediğine yönelik bilgiler derneğimize iletilmiştir. Ayrıca medya organlarında da tıp ve diş hekimliği fakülteleri dışında tüm alanları kapsayacağına yönelik bilgiler yer almaktadır. Ancak sözü edilen alanlar gibi hemşirelik programlarının da en az yarısı uygulamalı eğitimidir. Bu nedenle, **3 yıl ve 3 dönem modelinin hemşirelik eğitimi açısından uygulanmasının aşağıda belirtilen gerekçeler nedeniyle mümkün olamayacağını belirtmek isteriz.**

Sağlık Hizmetlerindeki Karmaşıklık ve Genişleyen Hemşire Roller

Sağlık hizmetlerinin giderek karmaşılaşması ile bilginin hızlı artışı, ileri düzey bilişsel ve klinik yeterlilikler gerektiren hemşirelik uygulamalarına olan ihtiyacı da vazgeçilmez kılmaktadır. Günümüzde hastanelerde yatan hastaların klinik durumlarının belirgin bir biçimde karmaşılaşması, yaşlı nüfus ve çoklu kronik hastalığı olan bireylerin sayısındaki artış, ileri teknoloji kullanımının yaygınlaşması ve yoğun bakım yatak sayılarındaki artış, hemşirelerin yalnızca uygulayıcı değil; klinik karar verici, koordinatör ve lider rollerini de üstlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, hemşirelerin daha kapsamlı ve derinlikli bir eğitim sürecinden geçmesini gerekli hale getirmektedir.

Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok ülke, hemşireliğe giriş eğitimi için 5 yıllık programlara yönelmektedir. Bunun temel nedeni, hemşirelik lisans eğitiminin yalnızca temel klinik becerileri değil, aynı zamanda “kanıta dayalı uygulama, klinik karar verme, hasta güvenliği, liderlik, profesyonellik, etik duyarlılık ve interdisipliner ekip çalışması” gibi ileri düzey yetkinlikleri kazandırmakla yükümlü olmasıdır. Özellikle pandemi sonrası dönemde, hemşirelerin genişletilmiş rollerinin sağlık sistemlerinin sürdürülebilirliği açısından kritik olduğu açık biçimde görülmüş, bu doğrultuda dünya genelinde lisans eğitim programlarının niteliğini güçlendirmeye yönelik eğilimler artmıştır.

Tüm bu nedenlerle, aşağıda hemşirelik eğitiminin süresinin kısaltılmasının neden mümkün olamayacağı ve olası olumsuz sonuçlarını ele alan gerekçeler kısaca özetlenmiştir.

1. Hemşirelik Eğitiminin Niteliği ve Avrupa Birliği (AB) Direktifleri

Hemşirelik, AB ülkelerinde tanımlı ve düzenlenmiş bir meslek olup, mesleğin üye ülkeler arasında karşılıklı tanınması ve serbest dolaşımın sağlanması amacıyla eğitim süresi, eğitim içeriği ve mesleki yeterlilikler AB Direktifleri çerçevesinde açık biçimde tanımlanmıştır. Hemşirelik eğitiminin süresinin en az %50'si uygulama olmak üzere toplam 4600 saat olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, ülkemizde AB mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında 2008 yılında YÖK tarafından yayınlanan “Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik” ile hemşirelik eğitiminin dört yıl ve toplam 4600 saatlik teorik ve klinik eğitimden oluşması kabul edilmiştir. Bu eğitim sürelerini yapılandırılmış klinik uygulama ve öğrenci merkezli öğrenme süreçlerini sağlayarak yürütmek için 3 yıl yeterli bir süre değildir.

2. Klinik Uygulama, Beceri Kazanımı ve Öğrenci İş Yükü Açısından Sakıncalar

AB direktifinde ve YÖK mevzuatında belirtildiği gibi 2300 saatlik uygulamanın öğrenmeyi destekleyen uygun bir öğrenci iş yükü ile gerçekleştirilebilmesi ve hemşirelerden beklenen rollerin genişlemesi nedeniyle pek çok AB ülkesinde dört yıllık (240 AKTS) programlar bulunmaktadır. Hemşirelik lisans eğitiminin üç yıla indirilmesi durumunda, aynı yeterliliklerin korunarak öğrencinin mezun olabilmesi için AKTS yükünün pedagojik sınırların üzerine olması anlamına gelmektedir. Bu durum öğrencilerin haftalık iş yükünü sürdürülemez düzeylere taşıyacak, kuramsal dersler ile klinik uygulamalar arasındaki bütünlüğü zayıflatacak ve öğrenmenin yüzeyselleşmesine yol açacaktır. Bu olumsuz sonuçların mezunların mesleki yeterliliklerini ve elbette hasta bakım kalitesini olumsuz etkileyeceği açıktır.

3. Eğitimci ve Klinik Altyapı Sorunları

Türkiye’de hemşirelik eğitiminde;

- Öğretim elemanı yetersizliği,
- Klinik alanların sınırlı kapasitesi,
- Öğrenci başına düşen eğitici ve hemşire sayısının az olması

gibi yapısal sorunlar devam etmektedir. Bu sorunlar çözülmeden eğitim süresinin kısaltılması, mevcut sorunları derinleştirecek ve eğitim kalitesini daha da olumsuz etkileyecektir.

Sağlık hizmetlerinin ekip temelli bir anlayışla yürütüldüğü dikkate alındığında, ekip üyelerinin her birinin kendi mesleki alanında yeterli kuramsal altyapıya ve klinik yetkinliğe sahip olması hasta bakımının güvenliği ve kalitesi açısından vazgeçilmezdir.

Hemşirelik gibi doğrudan hasta bakımının sürekliliğini sağlayan bir meslek için eğitim süresinin kısaltılması sakıncalıdır. Eğitim süresinin azaltılması, kazanılması hedeflenen yeterliliklerin yüzeyselleşmesine, uygulama-teori bütünlüğünün zayıflamasına ve mezunların mesleki rollerini etkin biçimde yerine getirememesine yol açacaktır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, dört yıllık hemşirelik lisans programlarında dahi istenilen yeterliliklere ulaşmak ile ilgili ciddi kalite-güvence sorunları yaşanırken, eğitim süresinin üç yıla indirilmesi bilimsel, pedagojik ve mesleki eğitim açısından kabul edilebilir değildir. Böyle bir yaklaşım, hasta güvenliği, toplum sağlığının korunması ve hemşirelik mesleğinin profesyonel statüsü açısından geri dönülmesi güç sonuçlar doğuracağına ilişkin görüşümüzü bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla
Hemşirelik Meslek Örgütleri

